

Kriminālā paradigma

Vispirms sakārtosim zināšanas par virsrakstā minētajiem jēdzieniem.

Sāksim ar vispazīstamāko jēdzienu. Katrs saprot, ka no latīņu valodas pārņemtais vārds „krimināls” apliecina saistību ar noziegumiem. Piemēram, zagšana visiem asociējās ar kriminālu noziegumu. Zagšana ir noziegums, un zaglis ir stingri jāsoda, – zagļa vieta ir cietumā.

Taču ar vārdu „krimināls” apzīmē arī kriminālu izpausmi. Piemēram, ne reti sakām: „Tam ir krimināls raksturs”. Tādējādi apzīmē kriminālu izpausmi. Krimināla izpausme nav tas pats, kas krimināls noziegums. Kriminālai izpausmei mēdz būt abstrakta iedaba. Kriminālās izpausmes var konstatēt gan atsevišķiem indivīdiem, gan atsevišķai sabiedrības daļai. Par kriminālām izpausmēm nevar nonākt cietumā. Par kriminālām izpausmēm var izteikt morālu nosodījumu.

Mūsdienu sabiedrībā visi saprot, kas ir krimināllikums, kriminālpolicija, kriminālprocess, krimināllieta. Ļoti daudzi saprot, kas ir kriminālistika, kriminālists, krimināltiesības. Daudzi zina, ko apzīmē jēdzieni „kriminalitāte”, „kriminogēns”, „kriminoloģija”. Savukārt tiem, kuri ir lasījuši mūsu krimināllikumu, ir priekšstats par noziedzīgu nodarījumu divām grupām: kriminālpārkāpumiem un noziegumiem. Noziegumi iedalās trijās grupās: mazāk smagi noziegumi, smagi noziegumi un sevišķi smagi noziegumi. Par kriminālpārkāpumiem sods nav tik bārgs kā par noziegumiem.

Jebkurā kultūrā un tās autoru sabiedrībā principiāli svarīgs ir jautājums par noziedzīgu nodarījumu uzskaitījumu/nomenklatūru. Viss ir atkarīgs no tā, ko attiecīgās zemes sabiedrība atzīst par noziedzīgu nodarījumu un to fiksē krimināllikumā. Attiecīgajā valstī noziedzīgs nodarījums ir tikai tas nodarījums, kas paredzēts krimināllikumā un par kura izdarīšanu draud kriminālsods.

Tā, piemēram, vēl nesen Rietumu krimināllikumos bija paredzēts sods par homoseksuālismu. Tagad izmirstošā un bezbēdīgā „baltā” rase jau ir tik neglābjami jautri degradējusies, ka homoseksuālismu uzskata par normālu parādību. Dažviet pat vīšdegunīgi lepojās ar saviem pederastiem, kuri gadiem ilgi piesārņo publisko telpu ar šausmīgi neliterāru un plebejiski kroplu valodu, kā arī pederasta mentalitāti informācijas traktējumā.

Noziedzīgu nodarījumu nomenklatūrai tāpat kā kultūras visiem fenomeniem piemīt dinamiskums. Atsevišķi nodarījumi zaudē aktualitāti. Turpretī citi kļūst aktuāli un ar tiem ir nepieciešams papildināt krimināllikumu.

Latvijā tagad ir nepieciešams papildināt krimināllikumu ar noziedzīgiem nodarījumiem augstākajā izglītībā. Pazīstu cilvēkus, kuri vēlas iesūdzēt tiesā Baltijas Starptautisko akadēmiju. Viņi vēlas atgūt par nevērtīgajām studijām samaksāto naudu. Runa ir par BSA studiju programmu „Sabiedriskās attiecības”. Tā ir debīla un dzīvī pilnīgi nederīga programma, jo vienu cilvēku nesaprātīgi cenšas izskolot gan par mācītāju Rīgas Doma baznīcā, gan par Rīgas Centrālā

tirgus direktoru.

Diemžēl mūsu krimināllikumā pašlaik nav fiksēti noziedzīgi nodarījumi izglītībā. BSA debīlās programmas gaiši nekompetentais un cītīgais direktors sev pierastajā metodoloģijas metodikas metodoloģiskā metodologa kreatīvi metodoloģiskajā garā var nesodīti turpināt izkropļot „studiju” gaitu. Izglītības bizness iekārtots alkātīgi savtīgās interesēs un pārvērsts noziedzīgā rīcībā. Turklāt BSA apzināti turpina realizēt debīlo programmu, kaut gan visi (saimnieki, rektors, pasniedzēji) lieliski saprot un atklāti atzīst tās milzīgo aplamību un atpalicību. Debīlās programmas milzīgo aplamību un atpalicību nespēj saskatīt un novērst vienīgi mūsu neuzpērkamie un dārgie studiju programmu „akreditēji”.

Saprotams, jēdziens „paradigma” nav tik populārs kā jēdziens „krimināls”. Vecākās paaudzes humanitārā inteliģence nav aizmirsusi jēdziena „paradigma” modīgumu aizvadītā gadsimta 70.gados. Paradigmas jēdziena manierīgs kults sākās pēc amerikāņu zinātnes filosofa Tomasa Kūna grāmatas „Zinātnisko revolūciju struktūra” izdošanas krievu valodā 1975.gadā (angļu valodā iznāca 1962.g.).

Monogrāfijā jēdzienam „paradigma” ir centrālā loma. Ar jēdzienu „paradigma” autors apzīmē zināšanu sistēmu noteiktā vēstures posmā. Paradigmu maiņa liecina par zinātnisko revolūciju. Ja zināšanu sistēma papildinās ar jaunām atziņām un atklājumiem, tad agri vai vēlu izmainās visa paradigma – zināšanu sistēma.

Paradigmas jēdzienu pirms un pēc T.Kūna lieto ne tikai zinātnes vēsturē. Ar jēdzienu „paradigma” var universiāli apzīmēt jebkuru konceptuālo pamatsistēmu, kā arī visdažādāko problēmu modeli. Tātad problēmu fiksēšanas, definēšanas un analīzes paraugu.

Pats galvenais ir hronoloģiskais aspekts. Respektīvi, ar jēdzienu „paradigma” pieņemts raksturot konceptuālo pamatsistēmu vai problēmu modeli noteiktā vēsturiskā posmā. Piemēram, varam runāt par Latvijas izglītības paradigmu, ideoloģisko paradigmu, valsts teritoriālā mārketinga paradigmu, valsts institūciju menedžmenta paradigmu XXI gadsimta sākumā.

Ar jēdzienu „paradigma” tiek lakoniski atspoguļota kultūras attiecīgā fenomena iekšējā būtība, specifika, idejiskā stratēģija. Tādējādi terminoloģiski skopi apliecina sabiedrībā dominējošās konceptuālās zināšanas, ideoloģiskos priekšstatus, vērtību orientāciju.

Šodien planetārā mērogā nākas runāt par kriminālo paradigmu kā politisko un ekonomisko procesu kopsaucēju. Tāds viedoklis ir sastopams ne tikai globālo procesu analītikā, bet arī visplašāko masu sabiedriskajā domā. Tiek uzskatīts, ka mūsu dzīvē arvien satraucošākā apjomā nostiprinās kriminalitāte. Visa mūsu šodienas dzīve balstās uz krimināliem pamatiem. Kriminālie nodarījumi ir sastopami ne tikai politikā un biznesā. Bez krimināliem nodarījumiem nav ne izglītība, ne medicīna, ne māksla un literatūra. Krimināla aura var būt valsts prezidentam, ministriem, parlamenta deputātiem, pašvaldību priekšniekiem, operu un teātru direktoriem, augstskolu rektoriem. Protams, uzskaitījumu var turpināt.

Tam ir dažādi iemesli. Viens iemesls ir anomija – sabiedrībā ierastās tiesiskās un tikumiskās kārtības nefunkcionēšana. Anomijas laikā valda nelikumība, nesodamība, morāles normu sabrukums. Viena no anomijas izpausmēm ir kriminalitāte – noziegumu daudzums attiecīgajā zemē un laikā.

Arī pie mums kādreiz, teiksim, kabatzādzība bija ārkārtējs notikums. Pret kriminālo pasauli visi izturējās ļoti nosodoši. Šodien daudziem iedzīvotājiem kriminālās izpausmes ir socializācijas efektīvs instruments. Tas, lūk, liecinot par cilvēka spēju „labāk iekārtoties dzīvē”. Ne reti nākas dzirdēt it kā cienījamu cilvēku atrunu: „Man nav žēl, ja viņš tādā veidā prot tikt pie naudas”. Valsts un pašvaldību budžeta, „Eiropas naudas”, dažādu fondu veikla izzakšana sabiedriskajā domā ne reti tiek samiernieciski akceptēta un pat atklāti apskausta. Tā rezultātā nostiprinās kriminogēniskums - noziegumus atbalstoši sociāli psiholoģiskie apstākļi. Minimāli kriminalizēta sabiedrība tādējādi pārvēršas par totāli kriminālu sabiedrību.

Totāli kriminālās sabiedrības statuss tiek sasniegts tad, kad likumdošana un valsts attiecīgo struktūru (policijas, drošības dienestu, tieslietu u.c.) darbība ir pakārtota noziegumu nomaskēšanai. Piemēru netrūkst. Jau daudzus gadus citē Gorbačova laika iekšlietu ministra profesionālo pamācību: „Visus var aiztikt, izņemot tos, kuri darbojās kooperatīvos un jaunatnes iniciatīvu centros”. Kā zināms, kooperatīvus un jaunatnes iniciatīvu centrus padomju vara „perestroikas” ārpārā gados pasludināja par „brīvās sociālistiskās ekonomikas” fundamentu. Partija un valdība faktiski slepus stimulēja kriminālo slāni veidot neaizskaramus kriminālos klanus un organizētās noziedzības mafijas.

Pēcpadomju gados Krievijā un citās bijušajās padomju republikās tas ir novedis pie kriminālās buržuāzijas izveidošanas, kriminālā biznesa legalizēšanas un saplūšanu ar valsts politiku iekšējā un ārējā ekonomikā, starptautiskajā tirdzniecībā u.c. Ne velti gudrais un godīgais bloggers *Mr.Parker* savā valstī nesen saskaitīja 13 gadījumus tikai vienas nedēļas laikā, kad tika atklāti deputātu pastrādātie noziegumi. Savukārt pamatīgi apzagtais citas tautas ziņģu karalis aizvadītajās dienās bija spiests žēloties: „350 miljoni no bankas ir nozagti, un tagad ir juridiski noformulēts, ka viss ir pareizi izdarīts. Tā kā zādzība ir pilnīgi pareiza”.

Postpadomju zemēs viskriminalizētākās sfēras pašlaik ir nekustāmo īpašumu darījumi, finanses, banku darbība, tirdzniecība, ārējā ekonomiskā darbība, valūtas operācijas. Augsts ir „ēnu ekonomikas” kopējais procentuālais īpatsvars postpadomju valstu saimnieciskajā aprītē.

Amerika jau sen ir atklāta. Tik tiko uzrakstītajos teikumos netiek atklāta Amerika. Mērķis ir atgādināt visiem labi zināmās drūmās norises. Tā būs priecīgāk domāt par mūsu sociāli morālo rītdienu un tikumiskajām izredzēm nākotnē.

Skaidrs ir tas, ka totāla kriminālā sabiedrība un kriminālā paradigma nevar izveidoties tad, ja ir augsts tautas tiesiskās apziņas līmenis un taisnīguma augsta izpratne. Turpretī tādā gadījumā, ja tautas deleģētie vadoņi oficiāli atzīst aizmugurisku tiesāšanu, gadu desmitiem sabiedrība kategoriski nevēršās pret kriminālo noziegumu nesodišanu un dažāda kalibra blēžu pasūtīto likumu pieņemšanu, zagšana un krāpšanās tiek uzskatīta par normālu un apskaužamu izdarību, cilvēki fatāli samierinās ar noziedzīgo „prihvatizāciju”, nevajadzētu brīnīties par svaigo sociālo statusu – totāla kriminālā sabiedrība. Tāds statuss nav atsevišķu indivīdu izdomājums, bet ir godam nopelnīts pasaules sabiedrības sastādītajā reitingā.

Tiesa, analītiķi izsakās par kriminālās pasaules „bumu” planetārā mērogā. Par to liecina politiskās slepkavības, mafiozo grupu savstarpējie kari, globālās finansu afēras, vispasaules kriminālo aprindu kontrolētās ekonomikas neaptverami milzīgais potenciāls. Taču nevienam tas nevar kalpot kā mierinājums un attaisnojums.

Par kriminālo pasauli var filosofiski spriedelēt. Tā esot pasaule, kas cilvēkam sola brīvību bez verdzības. Nekriminālajā pasaulē cilvēka brīvība ir relatīva. Kriminālajā pasaulē katrs cilvēks ir absolūti brīvs un nevienam nevergo.

Tiek uzkatīts, ka šo „filosofiju” pēc II Pasaules kara sāka ciniski izmantot Rietumu drošības dienesti. Tos rūpīgi kontrolēja parlaments. Smalki kontrolēja piešķirtā budžeta izlietošanu. Drošības dienestiem tas nepatika. Lai iegūtu nekontrolējamus līdzekļus („brīvību”), drošības dienesti savā ziņā pārņēma narkotiku un ieroču melno tirgu. Saprotais, viņiem šajā ziņā vajadzēja izmantot kriminālo lielmeistaru pakalpojumus. Saprotais, tas kļuva zināms parlamentāriešiem. Saprotais, viņi sāka tēlot nezinīšus. Saprotais, viņus piespieda tēlot nezinīšus, un nav noslēpums, kas viņus piespieda to darīt.

Faktiski valdošās elites kriminālais farizejisms ir novedis pie tā, ar ko Rietumi pašlaik var lielīgi lepoties. Melnais tirgus ir radījis grandiozu melno kriminālo kapitālu, balstoties uz organizēto noziedzību ar saviem likumiem – „melno kodeksu”. Kriminālo grupējumu barveži kopā ar drošības dienestu komandieriem daudzās teritorijās ir galvenie dzīves noteicēji, un valsts politisko partiju un ierēdniecības funkcija ir piesegt šos barvežus.

Kriminālās struktūras nav tas pats, kas lielceļu laupītāju banda. Kriminālā ekspansija filigrāni aptver civilizācijas esamības visus segmentus. Noziedzība tagad visbiežāk ir politizēta parādība.

Starp citu, arī Latvijā neviena partija netiek organizēta idejisko apsvērumu un ideālisma gaisotnē. Tikai uz papīra un elektorātam adresētajos mitoloģiskajos murgos partijas kalpo tautai un darbojas sabiedrības interesēs. Patiesībā īstais nolūks ir kādam ar dažiem draugiem pielavīties pie siles – budžeta un citu līdzekļu izkrāpšanas, īpašumu sagrābšanas, valsts un pašvaldību pasūtījumu izpildīšanas, valsts garantēto kredītu saņemšanas u.tml. Lai tiktu pie treknākās siles (valdības apsaimniekotā valsts budžeta), ušakovieši pat publiski atsacījās no savas mātes un tēva, piekrītot mūsu visnekaunīgākajam politiskajam mītam.

Taču izņēmumi ir sastopami. Kā parasti, tie garīgi veldzinoši rotā mūsu trulo eksistenci. Bet izņēmumu nav daudz. Visticamākais tikai viens. Visiem saprātīgajiem tas ir zināms. Jā, pareizi! Tas ir Alfrēds Rubiks, kura politisko darbību nosaka ideāli un ideālisms.

Latvijai ir divas apskaužamas priekšrocības kriminālās paradigmas ģenēzē.

Pirmkārt, tituletnosa tiesiskās apziņas trūkums, ko reglamentē vispārējās attīstības pakāpe.

Otrkārt, atrašanās Krievijas kriminālās impērijas zonā.

Krievijas kriminālā impērija ir unikāla parādība. Uz planētas kriminālās aprindas nekur nav tik ļauns, drūms un politiski bīstams spēks kā Krievijā. Tādas krimināli slavenas valstis kā ASV, Itālija, Meksika šajā ziņā nobāl Krievijas kontekstā.

Tā tas ir ne tikai tagad. Jau caru laikos Krievijā kriminālās aprindas ir izveidoja daudzgalvainu monsturu. To vispusīgi analizēt pa spēkam ir tikai lielam zinātniskajam institūtam. Tajā būtu plašs darbalauks daudziem sektoriem. Institūta personāls varētu specializēti pievērsties Krievijas kriminālās impērijas vēsturei, cietumnieku valodai, tradīcijām, vērtībām, nerakstītajiem likumiem, „likumīgo zagļu” globāli unikālajam fenomenam, „zeku” dzīves stilam, sakariem ar politisko varu, drošības dienestiem, cietuma administrāciju, cietumnieku iekšējās organizācijas

strukturai un tās kastu morāles kodeksiem, dzīvei pēc iznākšanas no cietuma, uzvedībai un taktikai kriminālprocesa laikā, ārējās un iekšējās komunikācijas līdzekļiem, tetovējumu simbolikai, bēgšanas tehnoloģijām, konspirācijas paņēmieniem utt.

Kriminālajai impērijai liela loma bija arī padomju laikā. Īpaši divos vēstures periodos – „jaunās ekonomiskās politikas” gados pēc Pilsoņu kara un odiozās „perestroikas” laikā pavisam nesen.

Šodien „perestroika” mūsu dzīvē atbaidoši un pretīgi atbalsojās. Tēlaini izsakoties, „perestroika” cilvēkos iedarbināja ļaunuma mašīnu. Apzināti krimināli organizētais kapitāla sākotnējās uzkrāšanas process ir izraisījis haosu, nacionālo bagātību izlaupīšanu un izpostīšanu, kriminālās valdošās kliķes izveidošanos, iedzīvotāju vairākuma nonākšanu katastrofālā nabadzībā, paaudžu konfliktu, tautas cilvēciskā kapitāla vērtīgākās daļas izklīšanu pa visu zemeslodi.

Vēl nesen Internetā bija lasāma sāpīga socioloģiskā informācija. Gandrīz 50% no mūsu darbaspējīgajiem cilvēkiem visdrīzākajā laikā noteikti aizbrauks no Latvijas. Tādējādi visticamākais tiks pārspēti īru un norvēģu „pasaules rekordi”. No viņiem XX gs. sākumā gandrīz puse aizbrauca uz ASV. Īru tauta un norvēģu tauta ir gudras un pasionāras tautas. Īrija un Norvēģija tagad ir bagātas valstis un palīdz izdzīvot ļoti daudziem latviešiem.

Pašlaik nekas neliecina, ka latvieši kādreiz spēs novākt savu aprobežoto un kriminālo valdošo kliķi un pēc 50-70 gadiem arī Latvija būs bagāta valsts. Drīzāk viss strikti liecina, ka latviešus gaida brāļu prūšu skumjais liktenis.

Palicēji Latvijā atstāj jocīgu iespaidu. Viņi neviens nekādas cerības. Nav konstatējama ne mazākā patriotiskuma un valstiskuma izpratne. Par pseidopatriotiskuma un pseidovalstiskuma demonstratīvajiem plūdiem nerunāsim. Buržuāzijai valstiskums vienmēr bija kolosāla vērtība. Tā varonīgi un pašizliedzīgi sargāja nacionālo suverenitāti. To darīja vēl dedzīgāk nekā aizsargāja savu ģimeni un īpašumu. Šodienas kriminālajai buržuāzijai valstiskums nav nekāda vērtība.

No palicējiem aizgrābjoši infantīlā „*new stupid*” paaudze spēj vienīgi nemītīgi blenzt uz mobīlo telefonu, piemēslot Internetu ar 140 zīmēm, kretīniskajiem komentāriem un fotokarikatūrām.

Vidējā paaudze ir enerģiski aizņemta ar savu bezjēdzīgo „projektu taisīšanu” un to popularizēšanu, piesārņojot vidi ar sadzīves vulgārajā leksikā samocītajiem idiotiskajiem reklāmas saukļiem. Vidējā paaudzē nav manāms kolektīvisms, altruisms, kautrība, gara spēks, intelektuālisms un inteliģence, elementāra pašapziņa un vēsturiskā pašcieņa, bez kā nav iespējama savas valsts saglabāšana. Viņu ideoloģija visbiežāk ir neoliberālisma papuasu ideoloģija, bez izpratnes atgremojot dzirdētas jaunlaiku muļķības.

Vecākā paaudze ar asarām acīs ir padevīgi gatava visu piedot blēžiem un zagļiem, jo tie taču ir savējie blēži un zagļi. Tas nekas, ka viņi apzog bērnus un mazbērnus. Tas nekas, ka viņi apzog pensionārus. Konkrētas pretestības un dziļa nosodījuma vietā dominē siekalīga brāļošana. Tas nekas, ka prezidente ir „parastā latviete” un prezidents ir „parastais latvietis”. Galvenais, lai neatgrieztos „krievi”, plīvotu savējais karogs un radio skanētu savējā himna. Tādēļ esam gatavi paciest katastrofālo nabadzību, pazemojošo un apkaunojošo dzīvi, tautas un valsts reputācijas un autoritātes deficītu.

Mūsu spožo mediju saturs palicējus Latvijā ļauj iedalīt divās grupās. Vienā grupā zagļus un krāpniekus. Par viņiem informācijas līdzekļos tiek izvērsti stāstīti burtiski katru dienu no rīta līdz vakaram. Otrā grupā zagļu un krāpnieku varoņdarbu literāri tēlainos aprakstītājus „papīra” izdevumos un saitās. Šajā grupā iederas arī TV un radio imponējošie vāvuļojošie diktatori, dziļdomīgi pārgudrie komentētāji un mēnessērdzīgi talantīgie divdesmitgadīgie eksperti. Zagļu un krāpnieku varoņdarbi viņus acīmredzot erotiski uzbudina. Viņi tādā veidā laikam izbauda surogāta orgasmu, apmierinot savas nepiepildītās velmes naudas pelnīšanā un dzīves izbaudīšanā. Citādāk nav izskaidrojama viņu maniakālā apsēstība nepārtraukti kladzināt par tēvzemes padibenēm.

Taču atkal ir iespējams it kā sevi attaisnot un mierināt. Varam glābjoši atsaukties uz diskursu par meritokrātiju. Tas tagad ir starptautiski aktuāls diskurss.

Par meritokrātiju dēvē pie varas esošo cienīgo cilvēku kontingentu. Meritokrātija ir tāda valdošās elites daļa, kura ir cienīga ieņemt augstos amatus.

Protams, lasot šos teikumus, kārtīgs latvietis tūlīt histēriski bļauj: „Pie mums arī ir meritokrātija. Mūsu latviski patriotiskais elektorāts izvēlās un ievēl tikai tos pašus cienīgākos no visiem cienīgajiem partiju kandidātu sarakstos”.

Atkārtotju: saruna par meritokrātiju ir starptautiski aktuāls diskurss. Cienīgāko iespējas nonākt pie varas ir liela problēma daudzās zemēs. Viens no ieganstiem – kriminālās paradigmas izplatība. Respektējams iegansts – cilvēku pilsoniskās apātijas pieaugums. Ja cilvēki redz, ka vienus necienīgos nomaina citi necienīgie, tad ātri sabrūk ticība valdošā slāņa cienīgumam vispār. Sabrūk ticība reālajai iespējai deleģēt cienīgākos. Kad šī neticība aptver sociuma kritisku masu, tad iestājas varas leģitimitātes krīze. Totālās kriminālās sabiedrībās leģitimitātes krīze vairs nevienu nesatrauc. Ne pilsoņus, ne valdošo kliķi, kura tādējādi ir ieguvusi neierobežotas pilnvaras savām manipulācijām.

Izmaiņas ir prātam neaptveramas. Meritokrātijas problemātikas speciālisti atcerās iepriekšējos laikmetus. Platons ar Sokrātu visaugstākajos krēslos sēdināja tikai cienījama vecuma cilvēkus. Viņi savus pienākumus veiks godīgi un bez idejiskajiem un morālajiem kompromisiem. Jauni cilvēki uz visu lūkojās no savas karjeras un sava izdevīguma viedokļa. Cienījama vecuma cilvēkiem tas vairs nerūp. Viduslaikos pie varas nonāca tā sauktie tikumības virtuozīti. Tiek uzskatīts, ka arī PSRS visaugstākajā līmenī pārvaldīja tikumiski ideāli vīri. Zemākajos līmeņos valdīja „trijnieku diktatūra”. Meritokrātijas amerikāņu speciālisti ir vislepnākie. Meritokrātijas princips ASV tiekot realizēts pilnā mērā. Vadošos amatus ieņem vispējīgākie neatkarīgi no viņu finansiālā un sociālā stāvokļa. Tā ir taisnība. Amerikāņi fanātiski ciena izglītotus un gudrus cilvēkus.

2013, marts